

Gamle arkivalier giver ny indsigt i Sigurd Swanes kunst og kærlighed

KUNSTBIOGRAFI:

Som ung kom Lise Fogh hos familien Swane på Malergården. Nu er hun dykket ned i gamle breve, dagbøger og notesbøger og har fulgt i Swanernes spor i Sydeuropa. Det har resulteret i en biografi om Sigurd Swane, hvor hans brevveksling med sin ungdomskærlighed kommer for en dag.

Af Pipaluk Balslev

ØSTERBRO: I Lise Foghs stue i byggeforeningshuset på Østerbro i København hænger flere farverige malerier. Over sofaen hænger to portrætter, som Gerda Swane har malet af Lise Foghs sønner. Og over døren hænger et smalt, aflangt maleri, som i frise illustrerer børnelegen Bro bro Brille på et overskydende stykke lærred, som Sigurds Swane forærede til Lise Foghs mormor.

- Min mormor var født Swane. Hun var niece til Sigurd Swane, men var jævnaldrende med Sigurd og min mor var nogenlunde jævnaldrende med hans børn, fortæller Lise Fogh.

Som ung kom Lise Fogh i hjemmet hos familien Swane på Malergården i Odsherred.

- Da jeg voksede op, var de hele tiden ude og rejse. Jeg kan huske, at komme til Malergården og stå og kiggede ind ad vinduerne, og så var de bare væk. Men da vi blev voksne, var de kommet til-

bage. De kom tilbage i 1967. Så begyndte vi at ses med dem og lære dem at kende. Da min mand Søren og jeg selv fik børn, var vi tit på Malergården og besøge Agnete og Gerda. Hanne var tit i udlandet og Henrik kom og gik, fortæller Lise Fogh.

Agnete var Sigurd Swanes anden hustru. Gerda, Hanne og Henrik var deres fælles børn, som voksede op på Malergården.

Sigurd Swane har Lise Fogh mødt, når hun som barn var med sine forældre til ferniseringer på den Frie, hvor Sigurd Swane ofte udstillede, men hun har ikke som sådan kendt ham. Interessen for hans kunst og liv blev for alvor vakt, da hendes bror af Hanne Swane fik overbragt nogle kasser fyldt med breve og notesbøger.

Breve og notesbøger

- Da jeg gik på pension i 2011, begyndte jeg at dykke ned i det. Det første, jeg fandt, var nogle tidlige breve fra Sigurd til hans forældre, hvor han var rundt omkring og male og skrev om det. Og så fandt jeg samtidig ud af, at han havde nogle erindringer, som lå på Det Kongelige Bibliotek, så dem læste jeg sideløbende med brevene. Og der kunne jeg fornemme, hvad der skete, fortæller Lise Fogh, som også begyndte at tage kurser i kunsthistorie. Hun har brugt 10 år på at samle det, som hun kalder et puslespil.

- Det var fuldstændig kaotisk - det, der kom op af kasserne. Så det tog mig noget tid at finde ud af, hvad der var hvad og sætte det sammen. Jeg opfatter det som et puslespil.

Swanes spor i Portugal

Det, der betød et gennembrud i historien, var, at Lise Fogh havde læst Gerda Swanes bog om sin opvækst

i kunstnerhjemmet Malergården.

- Der er et billede af deres bil Casambu på et bjergplateau i bogen, og jeg syntes, det så så vidunderligt ud. Så Søren og jeg besluttede, at vi måtte ned og finde det sted, siger Lise Fogh med begejstring i stemmen.

Lise Foghs mand Søren Borch havde ud fra Gerda Swanes bog lavet en oversigt over, hvor og hvornår familien Swane havde rejst, da den i 1950'erne flere gange rejste til Portugal, boede i små landsbyer og camperede på et bjergplateau.

- Da vi kom kørende ind i en af landsbyerne, Alcaface, så vi pludselig en romersk bro over floden. Den har Hanne malet, og billedet hænger i familien Swanes sommerhus på Kullen. Der vidste vi, at nu er vi her, der var ingen tvivl, fortæller Lise Fogh.

I landsbyen Lagares fik Lise Fogh og hendes mand via en lokal bibliotekar kontakt til Doktor Antunes, som var en af sønnerne i en familie, som Swane-familien mødtes med, når de var i Portugal.

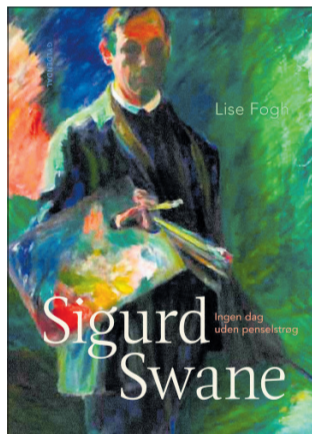
- En mand på 84 træder ind ad døren. Han har en pose i hånden, og op af den trækker han Gerdas bog. Og den havde vi jo også med. Det var vores bibel, og så vidste vi jo, at det var de rigtige mennesker. Vi kunne regne ud, at han var Francisco, som Gerda havde været forelsket i, fortæller Lise Fogh om mødet.

Doktor Antunes kørte parret rundt i området og udpegede en slette, hvor Swane-familien i flere år camperede. Først i primitive telte og siden i beboelsesvognen Casambu.

- Det var helt fantastisk. Det er et smukt område. Bjergrigt med søer. Pludselig kunne vi genkende en sø

På væggen i Lise Foghs stue hænger to portrætter af hendes sønner Troels og Lau. De er malet af Gerda Swane på henholdsvis Malergården og Swanernes sommerhus på Kullen i Sverige. Foto: Pipaluk Balslev

Forsiden på Lise Foghs bog om Sigurd Swane. Sigurd Swane (1879-1973) var med til at bringe modernismen til Danmark. Indsigten i Swanens liv har også givet Lise Fogh indsigt i hans kunst. Pressefoto

fra et af malerierne. Søen var meget karakteristisk. Den var trekantet, fortæller Lise Fogh begejstret.

Lise Fogh fortæller, at det var der i bjergene, at de tre Swane-børn besluttede sig for også at blive kunstnere.

- Det var sjovt for os, for vi kunne jo se, hvor de stod, da de malede.

Brevene giver indsigt

Under arbejdet med bogen har Lise Fogh og hendes mand også været i Paris og fundet nogle af caféerne, som er nævnt i arkivalierne. I følge Lise Fogh var det i Paris, at Sigurd Swane som 27 årig med egne ord fandt og genopfandt sig selv.

Det, at de rejste så meget rundt, gør, at der er så mange breve, som giver Lise Fogh en god indsigt i Swane-familiens gøren og liden.

- Sigurd var flittig. Han

har skrevet meget udførlige dagbog fra alle de steder, de har været. I 1929-30 cykler Sigurd Swane rundt i hele Danmark for at finde et sted, hvor familien kan slå sig ned. Her skriver han næsten dagligt postkort hjem til Agnete. Og der har jeg kunnet følge hans tur, fortæller forfatteren.

Hemmelig kærlighed

Undervejs er Lise Fogh faldet over mange historier, som ikke tidligere har været kendt.

- Meget opstår, fordi du læser hans noteshæfter og breve. Mange historier, som ingen har kendt. Jeg blev opmærksom på, hvor meget han havde blandet sig i den kunstneriske debat. I 1925 er han arrangør af en stor udstilling, Moderne Dansk Kunst. I den anledning er der enorm polemik, og folk synes, det er forkert, hvem han vil invitere. Det har jeg fundet i avisdatabaser. Det har ikke været fremme før.

- Han har også skrevet en bog om skolevæsen og børneopdragelse i anledning af den store skolereform i 1923. Det har heller ikke været kendt før, fortæller hun.

Undervejs har Lise Fogh også fundet frem til, at Sigurd Swane havde en kærlighedshistorie, som ingen vidste noget om. En muse, som Lise Fogh kalder hende.

- Som meget ung gymnasieelev forelskede han sig i en pige i nabolaget, Thora. Men hun forlod Danmark to år efter, da hendes familie flyttede til Java. Han var 16, og hun var 14. Men det viser sig, at han ikke havde glemt hende. Og han får kontakt til

hende i 1942, hvor hun bor i Holland.

- Thoras søn har afleveret Sigurds breve til Thora til Det Kongelige Bibliotek. Og jeg havde i min samling nogle få breve fra Thora til Sigurd. Så fandt jeg ud af, hvad der var i hænde. Jeg var høj i flere dage over at have fundet noget, lyder det fra Lise Fogh.

- De havde for vane i familien at læse hinandens breve. Det var et problem for Sigurd, da han begyndte at korrespondere med Thora. Familien vidst godt, at han korresponderede med hende. Men de har bestemt ikke set alle brevene.

- Han skriver til Thora, at han har spekuleret på, om han er Agnete utro, fordi han har Thora i hovedet. Og han siger, at han altid har sammenlignet enhver kvinde med Thora. Men den historie har ingen læst, før min bog kom, fortæller Lise Fogh.

Der er ikke blevet plads til alt om Sigurd Swane i Lise Foghs bog, derfor har hun lavet hjemmesiden sigurdswane.dk, hvor man kan læse de overskydende kapitler og læse meget mere om Sigurd Swane, som Lise Fogh ikke har kendt, men føler et slægtskab til.

- Jeg lærte ikke ham som person at kende. Men jeg lærte Agnete godt at kende og de tre børn. Og jeg fandt et postkort, som Sigurd Swane havde skrevet til min mor i anledning af min fødsel, fortæller forfatteren.

Du kan møde Lise Fogh, når hun tirsdag 21. februar klokken 19 holder foredrag i Aksen på Asnæs Bibliotek.

Familien Swanens lejr i Serra da Estrela, Beira Alta i Portugal, 1953. Familien kørte på lange ture sydpå i husvognen fra Casambu i årene 1953-1967. I dag kan Casambu ses på Egesskov Slot på Fyn. Privatfoto